

מהתיקנות הדף היומי

גליח מס'
27

פר' ואתחנן
תש"פ

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליום י"ג אב, יומא דהילולא של הגאון הצדיק הקדוש כ"ק מרן בעל ה'יוחי יוסף' מפאפא זצוק"ל

סיפר תלמידו המובהק הגאון הצדיק רבי יצחק שלמה אונגר זצוק"ל גאב"ד חוג חתם סופר בני ברק וראש ישיבת מחנה אברהם, שבימי השואה האיומה, בהיות רבינו הגאון הצדיק מרן בעל ה'יוחי יוסף' מפאפא זצוק"ל מוחבא בבונקר, לא פסק אף לרגע מעסק התורה ועבודת ה', כאשר היה רגיל בימי שלווה.

ופעם אחת הסתתר בבונקר שלושה ימים ברציפות בתוך ארון צר, ראשו לחוץ ושחוח בין ברכיו, כשהוא שוכח לגמרי מצערו ועוסק בתורה בשמחה, כששפתותיו רוחשות דברי תורה ותפילה ללא הרף. ובעוד שאר האנשים אשר עמו טרודים ודואגים לפת לחם, כדי לשבור את רעבונם, ולמעט מים על מנת להשקית את צמאונם, היה רבינו זי"ע מצטער ודואג לרביעית מים בכדי ליטול ידיו לטהרה, כדי שיוכל להוציא מפיו דברים שבקדושה.

עברו שנים, מרן בעל ה'יוחי יוסף' זצ"ל כבר היה גר באמריקה, ותלמידו הגאון הרב אונגר הגיע לשם, ועלה לביתו לקבל ברכת "שלום". לפני שנכנס לרבי, בקשו ממנו המקורבים לדבר על לב רבינו ולשכנעו להגביל את שעות "קבלת הקהל" בביתו לזמנים קבועים, שלא יהיה ביתו פתוח לרווחה ביום ובלילה לכל אדם בכל עת ובכל שעה, בגין חולשת גופו המופלגת ולנוכח מצב בריאותו הרופף. ואכן הרב אונגר נכנס לקודש פנימה ופנה לרבי: "היתכן, רבי, להמשיך בסדר יום גדוש כל כך?!! והלא 'נבול תבול' חלילה וחס!!!".

על אתר השיבו הרבי בסערת רגשות נוראה: "מי כמוך יודע ועד, מה היה מצב, וכמה הרפתקאות עברו עלי בהיותנו שם בצרה ובשביה בימי ההשמדה תחת שלטון הנאצים ימח שמם, ומי כמוך יודע באלו ניסים ונפלאות שלא בדרך הטבע נותרתי בחיים. מפני מה ולשם איו מטהר הותיני ה' בחיים, אם לא בכדי שארביץ תורה בישראל, ואעמוד על משמרתו לפסוק שאלות ולהורות בהלכה?! בעזרת השם כל עוד נשמה באפי, אוסיף ולא אחדל להשיב לשואלים, ולהחדיר בצעירי הצאן תורה ויראת שמים, כי לכך נוצרתי, ורק לצורך זה שרדתי בגיא התופת ויצאתי מן הגיהנום, על מנת שאמלא תמיד את התפקיד הזה!..."

במשך שעה ארוכה עוד היתה רוחו נסערת, ולא היה יכול לשוב לעצמו, בפנותו מידי פעם אל תלמידו הגדול: "ווי קענסטו דאס וועלן פון מיר צונעמען? דאס איז מיין תפקיד!!" [כיצד אתה מעלה על דעתך לקחת זאת ממני?! הלא זה הוא תפקידי וייעודי חיי!].

(מתוך הספר הנפלא 'שומים בשמך')

הציפור הנדירה שהגיעה מהמדבר אל מרן הגאון רבי עקיבא אייגר

התרופה שקידשה שם שמים

היום בדף היומי (שבת ק"ח ע"א) נלמד שכמה תנאים סוברים "כל ישראל בני מלכים הם".

מסופר על הגאון רבי עקיבא אייגר זצוק"ל שהיה נוהג לקיים מצות ביקור חולים אצל כל חולי העיר פוזנא. פעם הגיע לביקור אצל חולה שחלה במחלה נדירה שנלאו רופאי פוזנא מלמצוא לה תרופה, ובדיקו באותו זמן עבר במקום רופאו של המלך. הדבר נדע לרבי עקיבא אייגר והוא מיהר לשגר שליח מיוחד לרופא ולבקשו שיעלה ויבדוק את החולה. הרופא ניאות אולם משהגיע וראה שמדובר במחלה שאין לה תרופה, שאל את רבי עקיבא אייגר: מדוע הזעקת אותי? וכי איך ידע שאין תרופה למחלה זו? שאל אותו הגאון: "ואם המלך היה נתקף במחלה זו גם אז היית אומר שאין תרופה למחלה והיית ממשיך בדרכך?... זכר הרופא ואמר: "אכן לפני כמה שנים חלה המלך במחלה זו, וגם אז אמרתי שאין לה תרופה, אך ציינתי בפני המלך שבאמת קיימת תרופה אחת אלא שאין אפשרות להגיע אליה. המלך התעניין בתרופה, ואמרתי לו שכדי להשיג את התרופה צריך ללכת איזו ציפור נדירה המצויה במדבר הרחוק מעיר המלוכה ולהאכילו מבשרה, ואז ירפא. כששמע זאת המלך שיגר גדודים שלמים של חיילים לאותו מדבר, ולאחר מאמצים מרובים הצליחו החיילים, תפסו את הציפור והביאוה למלך. המלך אכל מבשרה והתרפא. עכשיו אני שואל אותך", פנה הרופא אל הגאון, "איך יכול יהודי פשוט להשיג תרופה זו?". הרופא סיים את דבריו ויצא מהבית.

רבי עקיבא אייגר שמע את דברי הרופא, נגש לפינת החדר ונשא ידיו בתפילה: ה' אלוקי ישראל, אתה הרי מלך מלכי המלכים, ובני ישראל הם בניך, ואם כן הרי הם בני מלכים, עכשיו זקוק אחד מהם לתרופה זו, האם לא תשלח לו אותה?!" לא חלפו כמה דקות והנה מתדפקת ציפור לא מוכרת על חלון הבית. רבי עקיבא אייגר ציוה מיד לפתוח את החלון ולתפסה, ולהכין את התרופה מבשרה, אך את הכסף ביקש שישאירו בידו. בני הבית עשו כדבריו והחולה נתרפא.

עבר זמן מה, רופא המלך עבר שוב בעיר, ורבי עקיבא אייגר מיהר לשלוח אליו שליח שישפר לו את כל הסיפור. הרופא מיאן להאמין והגיב בנחרצות: "לא יתכן! ציפור זו מצויה רק במדבר הרחוק, ובודאי לא בעיר כמו פוזנא". שלח לו רבי עקיבא אייגר את הכסף שנשארה אצלו, והרופא אישר שזוהי אכן אותה ציפור. "דבר כזה" אמר הרופא, "יכול לעשות רק הרב היהודי...". הדברים התפרסמו בחוצות העיר, ושם שמים נתקדש בפי כל.

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ב תמוז)

מסירות הנפש של האמא

היום בדף היומי (שבת דף ק"ל ע"א) נלמד: "תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם למיתה בשעת גזרת המלכות, כגון עבודת כוכבים ומילה, עדיין היא מוחזקת בידם".

ישנו סיפור עוצמתי על מסירות הנפש של אם יהודיה עבור מצות ברית מילה. ברוסיה הסובייטית חי יהודי מוהל, אשר מסר נפשו למען קיום מצות ברית מילה. הוא היה עובר ממקום למקום ומל את ילדי ישראל מתוך מסירות נפש עצומה מבלי להתחשב בסיכון שהוא נוטל על עצמו. באחת הפעמים, קראו לו לערוך ברית לילד בן שנתיים שלא יכלו למול אותו עד עכשיו מפני הסכנה. לאחר שסיים לערוך את הברית נדהם לראות את האמא נוטלת את התינוק ומתנפלת עליו בחיבוקים ונשיקות כאילו היא רואה אותו כעת לראשונה. האם שהבחינה בתדהמתו הסבירה לו כי בעת לידת בנה הבינה שהברית תתעכב וחששה שמהם יתרגלו לבסוף למצב הזה שהילד אינו נימול, ולכן היא הבטיחה שהיא אינה מנשקת אותו עד לאחר הברית, וכך במשך שנתיים היא התאפקה מלנשק אותו, ורק עכשיו, כשהילד כבר מוהל, היא יכולה להוציא את כל רגשות האהבה שהיו כלואים בה..."

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ב תמוז)

ילד בוכה בגללי

סיפר הוד כ"ק מרן הרבי מבוהוש שליט"א, שהרבי הקדוש משטעפנשט זי"ע מעולם לא יצא לנופש. פעם בקשו הגבאים מאד שיצא לנופש לנח מעט, ואחרי הפצרות מרובות יצא לעיירת מרפא, אבל הרבי הקדוש משטעפנשט לא שינה מאומה מעבודתו הקדושה, ונהג בעבודתו כמו בביתו. הפצירו בו הגבאים שיצא לטייל, ובמוצאי שבת קודש, אחרי אמירת "יתן לך", יצא הרבי לסיבוב ברחובות העיירה. בדרך נחפו החסידים סביב הרבי, כשכל אחד רצה לחזות בפניו הקדושות, ומרוב הדחוק נדחף שם ילד קטן והתחיל לבכות בקול. שאל הרבי הקדוש, מה קרה כאן, והמקורבים סיפרו לו שדחפו איזה ילד. אמר הרבי משטעפנשט: "אם בגללי ילד קטן בוכה, אינני צריך את כל הטיול הזה", וחזר מיד לביתו...

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"א תמוז, יומא דהילולא של הרבי הקדוש משטעפנשט זי"ע)

ה'פרות' של הרבי הקדוש רבי שלמה מקרלין

אתמול (כ"ב תמוז) היה יום הארצייט של מרן הרבי הקדוש רבי שלמה מקרלין זי"ע ה"ד. טרם התגלוותו, כשהוא היה אברך, היה הרבי הקדוש עני, ולא היה לו לחם לאכול. הוא היה יושב בבית המדרש ביום ובלילה ועסק בעבודתו הקדושה ובתלמודו. התבונן בו אחד מבאי בית המדרש, ותמה עליו מהיכן הוא מפרנס את אשתו וילדיו? משראה שרבונו אינו פוסק מעבודתו, נגש אליו ושאלו: "יונגערמאן [-אברך] מהיכן אתה חי? ומנין מזון ומחיה לבני ביתך?".

מיני מתיקה

המשנה אומרת באבות (פרק ג משנה י'): **הוא היה אומר כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו וכל שאין וכו'.** מסביר רבינו עובדיה מברטנורא: "כל מי שאהוב למטה גידוע אהוב למעלה". כל מי שלומד את המשנה שואל מיד שאלה עצומה, העולם הזה הרי הוא עולם השקר, עלמא דשיקרא, והעולם הבא שם הוא עולם האמת, אם כך מה הקשר בין עולם השקר לעולם האמת? איך אנו אומרים שמי שאהוב בעולם השקר הוא אהוב גם בעולם האמת?! חשבתי בחמלת השם עלי ובסיעתא דשמיא, כשאנו רואים משהו שרוח הבריות נוחה הימנו, משהו שהוא אהוב כאן בעולם הזה בין הבריות הרי זה סימן שהאדם הוא עניו וצנוע, הוא מתנהג בענוה ובשפלות ואינו מתגאה ח"ו על אנשים אחרים, שהרי אנשים מרגישים מי שמתגאה ואינם אוהבים אותו, ואם כן פשוט למה רוח המקום נוחה הימנו, כי אדם גאותו, גם רוח, השכינה הקדושה אינה יכולה לדור איתו ביחד, כמו שהגמרא אומרת במסכת סוטה (דף ה' ע"א): "אמר רב חסדא ואיתימא ר' עוקבא, כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם". וכיון שאדם זה מתנהג בענוה הרי השכינה שורה איתו יחד, וכמובן שהוא אהוב כל כך למעלה בשמים. וממילא מובן למה הא בהא תליא, כי מאותה סיבה שהבריות אוהבים אותו מאותה סיבה אוהבים אותו בשמים.

השיבו רבי שלמה: יש לי שתי "קיא" (פרה באדיש - קיא).
הבין השואל, שיש לרבונו בביתו שתי פרות חולבות ועליהן פרנסתו. התעניין לדעת מקום מגוריו, ברצותו לשלוח אליו לקוחות ולהרבות פרנסתו. כשהגיע לבית רבונו, פנה לרבנית ובקש לקנות חלב. ענתה לו: "מאין לי חלב? האם יש לי פרה חולבת?". חזר האיש לרבונו ושאל "למה רמיתני... ענהו רבי שלמה: "חלילה לי מלשקר, באמת כל חיותי משני "כי". האחד, כי בו ישמח לבנו, והשני כי בשם קדשו בחטנו".

הוסיף על כך הרבי הקדוש ר' מרדכי מלכוביץ: אנחנו לא יכולים להגיע לדרגה כזו, אך יש לנו שני "כי" אחרים שמהם כל חיותנו: חסדי ה' כי לא תמנו, כי לא כלו רחמינו.

הרבי הקדוש רבי שלמה מקארלין היה אומר על הפסוק (קהלת ז) "אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה" - אל תאמר שהימים שעבדת את הש"ת בנקל בלי שום יגיעה היו טובים, כי לא מחכמה בא לך, אלא זה היה שאלו לך מהקב"ה. לפעמים מאירים לו לאדם מלמעלה ומביאים אותו להשגות נעלות בכדי שידע למה שהוא צריך להגיע, ואח"כ לוקחים אותם ממנו בכדי שיעמול בעצמו...

הוא היה אומר כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו וכל שאין וכו'. מסביר רבינו עובדיה מברטנורא: "כל מי שאהוב למטה גידוע אהוב למעלה". כל מי שלומד את המשנה שואל מיד שאלה עצומה, העולם הזה הרי הוא עולם השקר, עלמא דשיקרא, והעולם הבא שם הוא עולם האמת, אם כך מה הקשר בין עולם השקר לעולם האמת? איך אנו אומרים שמי שאהוב בעולם השקר הוא אהוב גם בעולם האמת?! חשבתי בחמלת השם עלי ובסיעתא דשמיא, כשאנו רואים משהו שרוח הבריות נוחה הימנו, משהו שהוא אהוב כאן בעולם הזה בין הבריות הרי זה סימן שהאדם הוא עניו וצנוע, הוא מתנהג בענוה ובשפלות ואינו מתגאה ח"ו על אנשים אחרים, שהרי אנשים מרגישים מי שמתגאה ואינם אוהבים אותו, ואם כן פשוט למה רוח המקום נוחה הימנו, כי אדם גאותו, גם רוח, השכינה הקדושה אינה יכולה לדור איתו ביחד, כמו שהגמרא אומרת במסכת סוטה (דף ה' ע"א): "אמר רב חסדא ואיתימא ר' עוקבא, כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם". וכיון שאדם זה מתנהג בענוה הרי השכינה שורה איתו יחד, וכמובן שהוא אהוב כל כך למעלה בשמים. וממילא מובן למה הא בהא תליא, כי מאותה סיבה שהבריות אוהבים אותו מאותה סיבה אוהבים אותו בשמים.

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ג תמוז)

אליבא דהלכתא - שאלות בהלכה בסוגיות הדף היומי

למדנו בדף היומי (שבת קמ"ב ע"א וע"ב) אודות דיני טלטול מן הצד וחובת הניעור, ושאלתנו בפנינו, מי שהלך בשבת לבית הכנסת ושם מצא כסף בכיסו, האם מותר לו להשאירו בכיסו עד שיגיע הביתה ושם ינערנו? ומה הדין אם הוא נסע למשל למירון לשבת ואין לו חדר משל עצמו ואין לו איפה לנער, האם מותר לו להשאיר עם הכסף עד מוצאי שבת?

תשובה שנתקבלה מאת הגאון הנודע רבי יחזקאל דברמדיקר שליט"א,

רב קהלת חסידי באיאן מודיעין עילית, ראש כולל גבוה להוראה הליכות משה בני ברק, ומורה צדק בבני ברק

לכבוד ידידי מזכה את הרבים הרה"ג רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א, מאד נהניתי לראות את העלון "מתיקות הדף היומי" שכשמו כן הוא, מתוק מדבש ונופת צופים.

בדבר השאלה במי שמצא כסף בכיסו בשבת, התשובה היא שאם זה כמה פרוטות שאין לו הפסד מזה, ינער את הכסף שם, ואם זה הרבה כסף מותר לו להשאיר את הכסף בכיס עד שיגיע הביתה ושם ינערנו, וכן אם הוא במקום כזה שאין לו איפה לנער את הכסף, מותר להשאיר עם הכסף עד מוצאי שבת. והסבר הדין הוא, שרוב הפוסקים סוברים שכיס כזה שכולו תלוי ופיו תפור בבגד, נחשב דבר נפרד מהבגד, ולכן אין זה נחשב כמטלטל מוקצה ואין צריך לנער את הכסף. אמנם יש חולקים על זה וסוברים שבכל אופן צריך לנער, ולכן לכתחלה אם אפשר צריך לנער, ואם יש לו הפסד מזה אפשר לסמוך על רוב הפוסקים המקילים, שלשיטתם מותר לו ללכת עם זה כל השבת (וכמובא בסימן ש"ט ובמשנה ברורה שם ס"ק כ"ט ל').

כמובן שכל זה רק במקום שיש עירוב, אבל במקום שאין עירוב אסור ללכת [גם בבית] בבגד שיש בו כסף, שמא ישכח ויצא מחוץ לבית.

יש להדגיש עוד, שכל זה בכיס של בעקיטשע, חליפה, מכנסיים וכדומה, אבל אם הכסף מונח בכיס של חולצה, ששם המוקצה מונח על הבגד ממש, לכתחלה צריך בכל אופן לנער את הכסף. אולם במקרה של הפסד אפשר גם בזה להקל שאין צריך לנער, שכיון שמדובר ששכח את הכסף ולא הניח בכוונה שישאיר בשבת לא נהיה כל הבגד בסיס, אלא שהדין הוא שצריך לנער ובמקום שיש הפסד של הכסף דעת הרבה פוסקים שאין צריך לנער. וישנה סברה נוספת להקל, והיא דעת השו"ע הרב (סימן ש"א) שטלטול על ידי לבישת הבגד נחשב טלטול בגופו.

יהי רצון שתזכו להמשיך הלאה בפעולותיכם הנשגבות לזכות את הרבים ולהגדיל תורה להאדירה.

מאוצרות הפרשה

פעם היה הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערוקאס זצוק"ל בעיר מסוימת בשבת פרשת ואתחנן, ובאותו זמן השתוללה בעיר מגיפה רח"ל והפילה חללים רבים. לביל שבת קדש כשהרבי זצ"ל ערך את שולחנו נכנסו כמה נשים והתחילו לבכות שהרבי ירחם ויעצור את המגיפה. הרבי ניסה להתחמק, אך הנשים אמרו שהן לא יוצאים משם עד שהרבי יושיעם ויציל את העיר מהמגיפה. פתח הרבי ואמר: **ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, הצדיק מבקש מהקב"ה, אתה החילות, אתה הבאת להם את המחלה, ולמה, להראות את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי א-ל-ב שמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך,** היינו כדי שתוכל להושיע להם ולהראות להם נסים ונפלאות. ובכן אני מבקש ממך, **אעברה נא ואראה את הארץ הטובה,** אני מבקש שתסתכל ותראה איך אפילו האנשים הפשוטים והארציים, הם בבחינת החר הטוב הזה והלבנון, שיש בהם כל המעלות והמדות הטובות. ובסוף סיים הרבי ואמר: **ויתעבר ה' בי למענכם,** הקב"ה קיבל את תפילתי בזכותכם, לכו הביתה לחיים ולשלום. ואכן לא עברו ימים והמגיפה נעצרה.

מקולמוסם של הקוראים

כבוד הדרת הגאון מזכה הרבים, בנן של קדושים וחסידים, הרב אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א, חכו ממתקים וכולו מחמדים!

עברתי בעיון גדול ובהשתוקקות רבה על הגליון המיוחד שהוקדש לזכר אביכם הצדיק ע"ה (גליון 20), והוא מתוק מדבש, 'מֵאֵד נִעְלָה' כפשוטו!

כפי שהבעתי דעתי לא פעם, גם בתוך ים הגליונות השבועיים העצום, אשר מדי

שבוע נוספים בו עוד ועוד מים של תורה, בולט היטב ודומיננטי מאד הגליון שיוצא על ידכם בטוב טעם ודעת, כי ניכרת בו ההשקעה המרובה; מרהיב ביופיו, מרתק בתוכנו, ומתוק בטעמו.

אין פלא, שבזמן קצר תפס הגליון את מקומו המכובד על שולחן מלכי רבנו, כמו גם על שולחנם של עמך בית ישראל, ובפרט המוני לומדי הדף היומי.

כה לחי!

בברכה רבה להמשך זיכוי הרבים ב'מתיקות הדף היומי' בכתב ובעל פה, **אלנתן אלוני,** פתח תקוה

נקודה למחשבה: יהודי אחד פנה למרן פאר הדור החזון איש זצוק"ל והתלונן שמאוד מאוד קשה לו לעסוק בתורה אפילו לזמן קצר ביום. ענהו החזון איש: טבעו של אדם שרגע ההחלטה היא קשה מאוד, אבל לאחר שתחליט בהחלטה נחושה שאתה לא מחסיר יום מהלימוד שלך, וקובע לך - לפי סדר היום שלך - שעה קבועה ללימוד בחוק בל יעבור, אתה תראה שלא יהיה לך שום קושי לקיים את החלטתך.